

Kjak

Hanus Samró
Formaður í HUXA og valevni hjá fólkaflokkinum

»Føroyafrádrátt« til lesandi í Føroyum

"Eg eri farin. Vit síggjast á jólum", "Eg eri sloppin inn" og "next stop - Copenhagen."

Ja, soleiðis er Facebook veggirnir prýddir hjá ungum í aldursbólkinum 19-22 ár.

Kunning

Fyrr í vikuni skipaðu Altjóða Skrivstovan (ASK) og Meginfelag Føroyskra Studenta (MFS) fyri pisudegi 2011, har lesandi-*to-be* fingu kunning um, hvat tey skulu gera, tá ið tey fara uttanlands at lesa. Taki fult undir við tiltakinum, tí tað er til frama fyri tey, sum hava tikið eina avgerð.

MFS kom harumframt út við lestrarblaðnum "Pisan 2011" í vikuni, og er tað hugaligur lesnaður, tí tað mótplógvar allar fordóm-

arnar um, at føroyingar bert fara til Danmarkar at lesa.

Kunning

Sanniliga verður nógv gjørt fyri lesandi, tí løgtingið hevur ásannað, at útbúgv-ing er framtíðin, er fram-burðurin, at útbúgv-ing elvir til virðisøking. Í "Pis-uni 2011" fáa lesandi í Dan-mark nágreiniliga kunning um, hvørjar treytir eru, undantøk, upphædd, áminn-ing, noktan og til síðst, hvussu leingi Føroyafrá-drátturin/R-frádrátturin er galdandi. Harafturat fáa tey gjølla kunning um, hvussu tey skulu bera seg at, tá ið søkt verður eftir fullari skattaskyldu í Føroyum.

"Tað er altíð eitt gott

hugskot at søkja um at koma undir fulla skattaskyldu, sjálvt um tú ikki ert vís í at fáa arbeiði í Føroyum."

Sannilga er kunningin góð, tí lesandi kunnu fáa umleið 101.000 skattafríar krónur per skúlaár, um leiðbeiningin verður fylgd.

Føroyar

Verður síðani hugt eftir kunningini (egið research) til lesandi í Føroyum, sær tað heldur øðrvísi út:

Ein lesandi í Føroyum kann søkja um at fáa botn-frádrátt (30.000kr), men harafturímóti missir hann 10 prosent av studninginum fyri hvørja 1.000 kr., hann tjenar yvir 10.000 kr. um mánaðin. Hetta er eitt sindur

løgið, tá ið hugsað verður um, at miðalaldurin á Setrinum sambært Studna er 28,6 ár. Tað er tískil ikki óhugsandi, at lesandi á Setrinum hava arbeiði við síðuna av skúlagongdini, tí tey skulu bæði halda hús og forsyrgja børnum.

Í "Pisuni 2011" stendur, at SU hevur eisini eina mót-rokningarskipan. Í so máta eru viðurskiftini eins. Og tó.

Á heimasíðuni hjá TAKS er ein leiðbeining til øll, ið lesa uttanlands: "tá tú t.d. kemur heim í summar-frítíðini at arbeiða, fært tú ein botnfrádrátt uppá kr. 30.000".

Við øðrum orðum: ein les-andi í Føroyum og Danmark kunnu arbeiða lið um lið í

summarferiuni, men næm-ingurin á Setrinum rindar fullan skatt og næmingurin í Danmark ongan skatt.

Tú kanst harafturat siga, at ein lesandi í Danmark kann tjena upp til 101.000 skattafríar krónur per skúlaár, meðan lesandi í Før-oyum hava møguleikan at tjena 30.000 kr., áðrenn mót-rokningarnar byrja.

Rós

Altjóða Skrivstovan og Meginfelag Føroyskra Stu-denta hava rós uppiborið. Tit hava betrað um umstøð-urnar hjá lesandi, og eg vóni, at tit framyvir bøta um viðurskiftini.

"Eg eri farin. Vit síggjast á jólum" og "next stop -

Copenhagen" er ein natúrlig frágongd í føroyska sam-felagnum. Og tað er nakað, sum vit ikki skulu steðga.

Men vit skulu heldur ikki kroysta tey av landinum, or-sakað av vánaligum fíggar-viðurskiftum.

Eg fari tískil at heita á Føroya Løgting um at geva lesandi í Føroyum ein "Føroyafrádrátt til lesandi í Føroyum", sum er eins góður og R-frádrátturin í Danmark. Tit hava longu ásannað, at útbúgv-ing er framtíðin, er framburðurin, at útbúgv-ing elvir til virðisøking.

Nú manglar bara at ásanna, at tað sama er gald-andi fyri lesandi í Føroyum.

Thomas Arabo

Formyndaraføroyar

Tað er ein keðilig gongd í løtuni, har vit síggja lógir og kunngerðir, sum bert hava til endamáls at økja um formyndari og umsiting av vanligu føroyinginum. Tað tykist sum um, at grund-tankin í okkara umsiting, sum ger lógaruppskot er, at vanligi føroyingurin ikki dugir at hugsa sjálvur og at eingin má gera nakað, uttan at ein almennur kommiserur skal standa uppiyvir viðkomandi.

Óhóskandi byggilógaruppskot

Eitt gott dømi um óhóskandi yvirformyndari er nýggja byggilógin, sum liggur á løgtingsborði í løtuni. Sum Petur á Lava vísti á í lesara-brævi fyrr í vikuni, so er hetta eitt uppskot, sum stórt sæð er umsett úr danskari lóggávu, og sum kemur at merkja økt formyndari, økta umsiting,

og økt strið og kostnað fyri vanligu føroyingin.

Tá man ger almennar regl-ar fyri bygging, so má grund-tankin verða at tryggja, at einki verður gjørt sum er til ampa fyri onnur – sum t.d. at byggja klos uppi mark, byggja 20 metur høg hús í sethúsaøki ella leggja tungan ídnaðaraktivitet millum sethús.

Tað eigur hinvegin ikki at vera ein almenn uppgáva at senda ein kommiser út at hyggja eftir, hvussu Palliba ætlar at innrætta seg innan egnu fyra veggir. Um onkur ætlar at byggja eina lon við einum stórum rúmi at húsast í, so hann ella hon um tað. Um onkur ætlar at byggja eini hús uttan køk ella sovirúm, so hann ella hon um tað. Fíggingarstovnar og trygging skulu nokk siga frá, um teir vilja seta krøv í samband við lán ella trygging.

Eg vóni at tinglimir eru so mikið at sær komnir, at teir tveita uppskotið um byggilóg aftur út í Tinganes við boðum at at nýta tíðina til tiltøk, sum eru til gagns fyri borgaran heldur enn til gagns fyri formyndarar av ymsum slag.

Rokning fyri óumbiðið arbeiði

Fyriuttan at man við hasum uppskotinum um nýggja byggilóg fær óumbiðið alment formyndari, so er tað harafturat so langt úti, at man vil sleppa at útskriva rokningar til Palliba fyri sama óumbidna formyndari. Hetta hóast Palliba longu betalir meir enn helvtina av sinari inntøku í skatti.

Annaðhvørt hevur man eina samhaldsfasta skipan við einum relativt høgum progressivum skatti, sum eg sjálvur taki undir við,

ella hevur man almenn brúkaragjöld. Annaðhvørt, ikki bæði!

Formyndaraføroyar drepa Hugskotsføroyar

Byggilógaruppskotið er ikki tað einasta dømi um slíkt yvirformyndari. Heilsfrøðiliga Starvsstovan og aðrir almennir myndugleikar tykj-ast vilja køva alt initiativ úti í landinum.

Tað kann ikki vera mein-ingin, at man ikki skal kunna selja eina pannu-kaku til ferðafólk, ella bjóða onkrum út í ein stakk undir forsvarligum viðurskiftum, uttan at ein almennur kommiserur skal standa klárur at køva initiativið við óhóskandi og yvirdimension-eraðum – og sum oftast danskt umsettum - krøvum.

Ferðavinnan verður drip-in í sínum barnaskóm av almennu Føroyum. Somu

almennu Føroyum sum gjøgnum seinastu 40 áriní hava roynt at ment eina ferðavinnu í Føroyum. For-myndaraføroyar tykist tíverri sterkari í dag, enn Hugskotsføroyar.

Eingin regulering kann vera eitt tilvitað val

Føroyar er eitt lítið og gjøgn-umsiktugt samfelag. Vit eru ikki limir í ES, og eru tí í tí frálíku støðu, tá ið tað ikki ræðir um útflutning og keyparakrøv, at vit kunnu velja og vraka, tá tað kemur til ES reglar. Tað er eingin verðsins grund til at ein kaffimunnur til sølu á einari útoyggj ella føroyskar fiskafrikadellur til heimamarknaðin skulu vera viðgjørðar, eftir krøvum sum onkur embætismaður í Keyp-mannahavn ella Bruxelles hevur funnið uppá.

Til tey,ið vara av almennu

Føroyum: Gevist við yvirfor-myndarínum. Gerið føroy-ska lóggávu, sum hóskar til føroysk viðurskifti í tráð við ynskini hjá føroyingum. Ikki í tráð við ynskini hjá donskum embætisverki ella ES bureaukratum.

Vit eru eitt lítið samfelag, og burdu tí kunnað skipað eitt av hemsins mest effektivu og lætt umsitnu vælferðarsamfeløgum.

Føroyska embætisverkið, politikarar og ikki minst miðlafólk mugu duga at skilja, at grundin til at man í summum førum ikki hevur reglar og kunngerðir á ávisum økjum í Føroyum, er tí at man ikki metir tørv verða á tí. Borgarin má hava pláss til at hugsa sjálvur, og tí kann eingin regulering á summum økjum vera eitt tilvitað politiskt val.